

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a financí

Teze bakalářské práce

Kurzové rozdíly – účetní a finanční pohled

Vypracovala: Ester Pavlovcová

Vedoucí práce: Ing. Jaroslav Svoboda, Ph.D.

České Budějovice

2023

Klíčová slova: pevný kurz, denní kurz, finanční deriváty, kurzový zisk, kurzová ztráta

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá kurzovými rozdíly z účetního a finančního hlediska. Cílem práce je v teoretické části popsat možné účetní metodiky vztahující se ke kurzovým rozdílům a jejich dopad na ekonomické ukazatele. Zjištěné informace jsou aplikovány na vybranou společnost. Teoretická část se zabývá definicí kurzových rozdílů, jejich vznikem, druhy a účtováním. Společnosti mají dle legislativy povinnost vést účetnictví v české měně. Pro převod z cizí měny na českou měnu si mohou společnosti vybrat mezi denním a pevným kurzem.

V praktické části je představena vybraná společnost, která je následně analyzována v letech 2019 – 2021. Dále se práce zabývá modelovým vypracováním výnosů a závazků společnosti za použití denního, pevného měsíčního, pevného čtvrtletního a pevného ročního kurzu. Následuje analýza vhodného použití jednotlivých druhů kurzů dle úhrad splatných pohledávek a závazků v jednotlivých letech. Čtvrtá část se věnuje zajištění proti kurzovému riziku prostřednictvím průměrného měnového forwardu. Poté je popsáno potenciální využití funkční měny pro vedení účetnictví. Závěrečná část práce se věnuje vytvoření vnitropodnikové směrnice pro správné stanovení a účtování kurzových rozdílů. V závěru jsou představeny návrhy a doporučení ke snížení kurzového rizika.

Úvod

Tématem bakalářské práce jsou kurzové rozdíly z účetního a finančního pohledu. Toto téma se stává stále aktuálnější a hlavním důvodem z pohledu společností obchodujících se zahraničím pro přijetí eura. Kurzové rozdíly se objevují stále ve větší míře z důvodu globalizace ekonomiky, zapojením do mezinárodního obchodu a spoluprací napříč různými státy. Většina českých firem v dnešní době nějakým způsobem udržuje obchodní vztahy se zahraničím, buď v rovině obchodní, jakožto dodavatelé nebo odběratelé nebo jejich firmy expandovali na zahraniční trhy. Tudíž řešení kurzových rozdílů je pro ně na denním pořádku.

Obchodní společnosti, které mají sídlo na území České republiky, se musí řídit hlavním účetním předpisem a tím je zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb., dle kterého mají povinnost vést účetní jednotky účetnictví v české měně. Účetní případy v cizích měnách musí převádět dle platných kurzů ČNB na českou měnu. Z tohoto principu vznikají právě analyzované kurzové rozdíly. Účetní jednotky, kterým ukládá zákon v § 19a, musí vést účetnictví dle Mezinárodních účetních standardů, ve kterých se kurzovými rozdíly zabývá standard IAS 21 – Dopady změn měnových kurzů. Kurzové rozdíly mají vliv na výsledek hospodaření, který je buď zvyšován účtem 663 – Kurzový zisk nebo je snižován účtem 563 – Kurzová ztráta.

Práce se v teoretické části zabývá tématem kurzů a jejich druhy, kurzovými rozdíly, jejich vznikem, upravující legislativou a účtováním kurzových rozdílů. Dále je popsán přístup IFRS/IAS a analýza vývoje pohybu kurzů světových měn, které jsou využívány účetní jednotkou.

Cíl práce

Cílem práce je v teoretické části popsat možné účetní metodiky vztahující se ke kurzovým rozdílům a jejich dopad na ekonomické ukazatele. Zjištěné informace jsou aplikovány na vybranou společnost.

Metodika

Na základě poznatků dosažených v teoretické části bude zpracována praktická část. Zkoumaným objektem na kterém budou aplikována teoretická východiska je AZ, a.s. Podklady pro praktickou část budou získány z interních zdrojů podniku po komunikaci s pověřeným pracovníkem, výročních zpráv, ale také z webových stránek společnosti.

První část bude obsahovat představení vybraného podniku, jeho struktury a předmětu podnikání. Dále zde budou uvedeny informace o pobočkách podniku, vzniku, historii a vývoji.

Druhá část práce se bude věnovat analýze podniku ve zkoumaných letech 2019 – 2021. Budou zde uvedeny informace o závazcích a výnosech společnosti, dodavatelích, odběratelích, kurzových rozdílech společnosti v jednotlivých letech a bude zde analyzován vývoj měnových kurzů měn se kterými společnost nejvíce obchoduje.

Třetí část se bude nejdříve zabývat modelovým vyobrazením závazků a pohledávek společnosti za použití denního, pevného měsíčního, pevného čtvrtletního a pevného ročního kurzu. Následně dojde k analýze vhodnosti použití jednotlivých kurzů na základě úhrad splatných pohledávek a závazků v jednotlivých letech. Pro účely provedení této analýzy bude potřeba nejdříve vypočítat hodnoty úhrad jednotlivých faktur dle data zaplacení, dále pomocí jednotlivých druhů kurzů přepočítat hodnoty faktur vystavených a přijatých a poté vypočítat kurzový rozdíl mezi přijetím/vystavením a úhradou faktury.

Čtvrtá část se bude věnovat možnému zajištění proti kurzovému riziku pomocí finančních derivátů. Bude navržen vhodný druh finančního derivátu, který by splňoval požadavky analyzované společnosti.

Pátá část se bude zabývat potencionální možností zavedení funkční měny pro společnost. Bude stanovena funkční měna, ve které účetní jednotka provádí nejvíce cizoměnových transakcí. Zvolená měna bude aplikována opět na úhrady splatných pohledávek a závazků, kde dojde

k přepočtení pouze faktur přijatých a vystavených v jiných měnách než je stanovená měna funkční. Faktury budou přepočteny kurzem USD/EUR a PLN/EUR za pomoci převodníku měn na stránkách www.Kurzy.cz. Výstupem této analýzy bude zhodnocení výhodnosti využití funkční měny z pohledu náročnosti přepočtů v průběhu roku a také velikosti kurzových rozdílů oproti účtování v české měně.

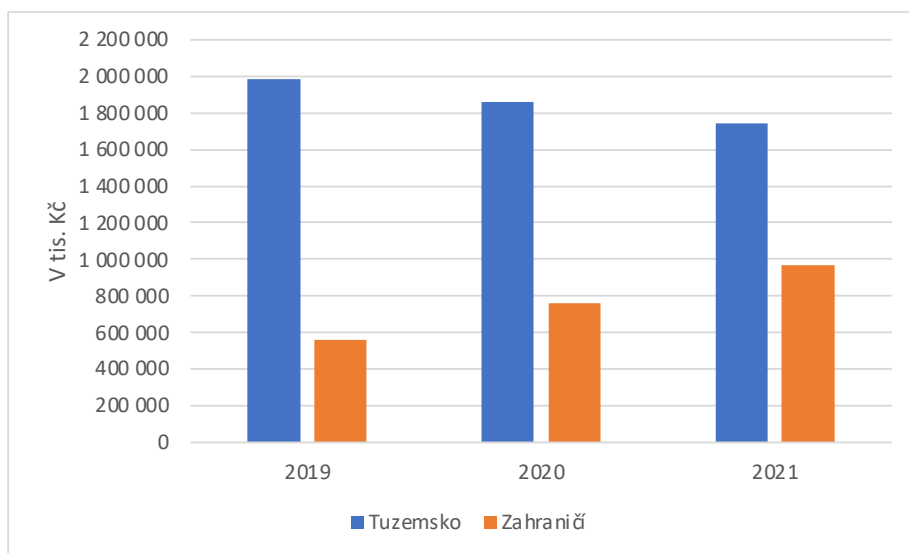
Šestá část praktické části se bude věnovat vytvoření vnitropodnikové směrnice pro přepočet a účtování kurzových rozdílů, kterou účetní jednotka nemá doposud stanovenou.

Závěr praktické části se bude zabývat doporučením volby vhodného měnového kurzu, navržením určitého druhu měnového forwardu pro zajištění proti kurzovému riziku a doporučení potenciálního využití funkční měny v budoucnu. Bude zde navrženo vše, pro možné snížení kurzového rizika.

Výsledky

Z provedené analýzy společnosti v letech 2019 – 2021 vyplývá, že společnost se stala v průběhu tohoto období více závislá na výnosech ze zahraničí. V roce 2019 byl podíl výnosů ze zahraničí ku tuzemským ve výši 22,05 %, v roce 2020 se tato hodnota zvýšila na 29,03 % a v roce 2021 dosáhl podíl zahraničních výnosů 35,75 %, což znamená nárůst o 13,70 % za dva roky.

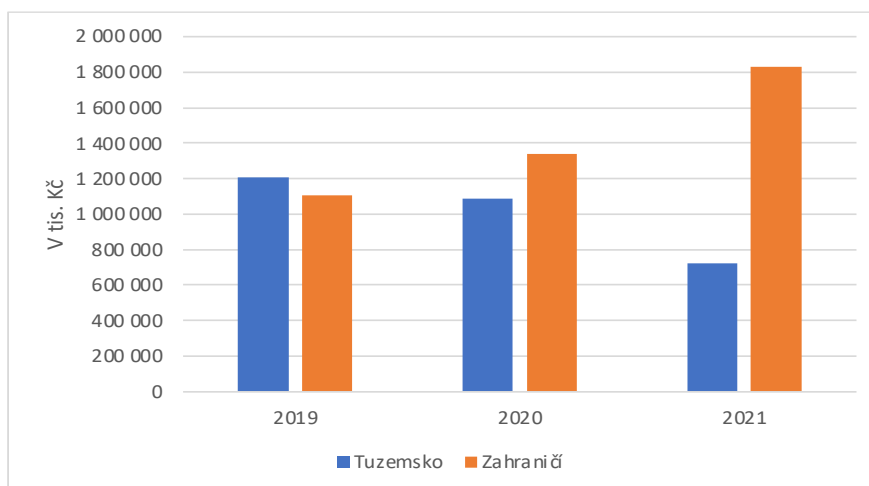
Graf 1: Výnosy z tuzemska a zahraničí (v tis. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování

Závazky společnosti plynoucí ze zahraničí se v analyzovaných letech postupně zvyšovaly. Podíl závazků plynoucích ze zahraničí v roce 2019 dosahoval 47,85 %, rok 2020 přinesl mírné zvýšení na hodnotu 55,27 % a v roce 2021 dosáhl hodnoty 71,69 %. Celkový růst závazků ze zahraničí mezi rokem 2019 – 2021 tvořil 23,83 %.

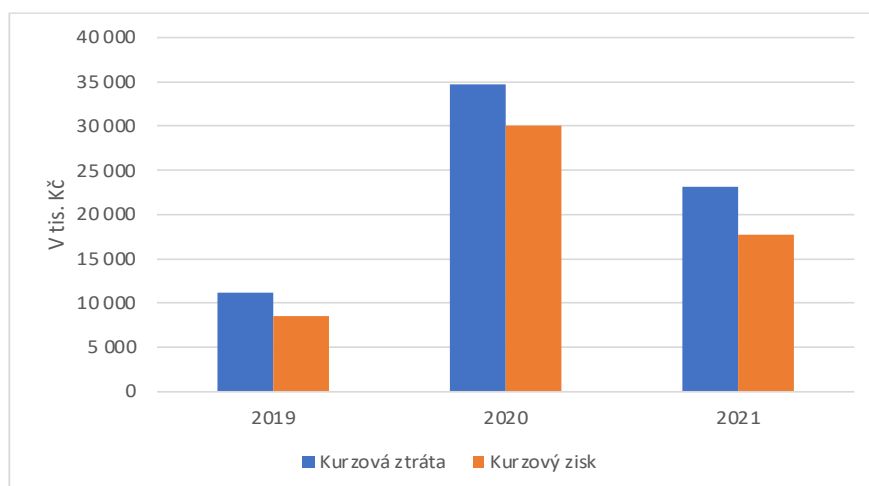
Graf 2: Závazky z tuzemska a zahraničí (v tis. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování

Kurzové rozdíly v průběhu sledovaných let dosahovaly kurzové ztráty, převážně z důvodu převažujícího dovozu nad vývozem. Objem kurzových rozdílů byl ovlivněn zvýšením obchodování se zahraničím a velikost kurzových rozdílů byla ovlivněna změnami kurzů. Rok 2020 přinesl skokový nárůst kurzových rozdílů z důvodu situace kolem pandemie COVID – 19, kdy byl například u kurzu EUR rozdíl mezi nejnižší a nejvyšší hodnotou kurzu 2,22 Kč a u kurzu USD byl rozdíl až 3,48 Kč. Kurzové rozdíly v roce 2021 byly ovlivněné doznívající pandemií. I přes tuto skutečnost mírně klesly, ale stále se držely nad hodnotami z roku 2019.

Graf 3: Přehled kurzových rozdílů 2019 - 2021

Zdroj: Vlastní zpracování

Velikost kurzových rozdílů také ovlivňuje volba kurzu, který účetní jednotka využívá pro přepočet majetku a závazků. V kapitole 4.3 jsem provedla modelové vypracování výše pohledávek a závazků při použití různých druhů kurzů a dále jsem modelovala situaci úhrad splatných pohledávek a závazků a porovnání vzniklých kurzových rozdílů. Na výsledcích je viditelné, jak důležitá je správná volba kurzu pro účetní jednotku a také jak změny kurzů výrazně ovlivňují velikost kurzových rozdílů.

Tabulka 1: Kurzové rozdíly při použití jednotlivých druhů kurzů

CELKOVÉ KURZOVÉ ROZDÍLY (v tis. Kč)			
Typ kurzu	2019	2020	2021
Denní kurz	-2 846	8 855	-17 170
Měsíční kurz	-3 090	7 982	-16 568
Čtvrtletní kurz	-3 138	6 565	-16 046
Roční kurz	-2 996	9 248	-18 207

Zdroj: Vlastní zpracování

Z modelového vypracování využití jednotlivých druhů kurzů na úhradách pohledávek a závazků dle jednotlivých let, by z provedené analýzy vykazovaly nejpříznivější hodnoty denní kurz a pevný roční kurz. V roce 2021 je viditelná nejvyšší kurzová ztráta za rok, při využití pevného ročního kurzu. Ta je dána rozdílem kurzu k 31.12. 2020, který činil 26,245 Kč/EUR a kurzem k 31.12.2021, který dosahoval hodnoty 24,860 Kč/EUR. K rozvahovému dni došlo k přepočtu neuhrazených pohledávek, které jsou v tomto případě na vině takto vysokého rozdílu. Společnost má v 85 % případů splatnost pohledávek v rozmezí 6 – 10 měsíců. Tudíž při úhradách těchto faktur může docházet k velkým kurzovým rozdílům i při použití denního kurzu, tomu odpovídá i fakt, že v roce 2021 použití denního kurzu vyšlo jako druhé nejhorší. Z mého pohledu je splatnost v rozmezí 6 – 10 měsíců příliš dlouhá a doporučila bych společnosti zkrátit ji na polovinu tedy 3 – 5 měsíců. Tím by se z části mohlo eliminovat riziko nepříznivé změny kurzů.

Společnost není zajištěná proti kurzovému riziku žádným z instrumentů finančních derivátů dostupných na trhu. Pro analyzovanou společnost jsem vyhledala vhodný měnový forward, který vyhovuje jejím potřebám. Průměrný forwardový kurz jsem představila v jednotlivých letech na úhradách pohledávek a závazků společně se situacemi, které mohou nastat při sjednání tohoto typu forwardu.

Tabulka 2: Znázornění průměrného měnového forwardu

Rok	Pohledávky v EUR	Závazky v EUR	Forwardový kurz	Průměrný kurz	Období (v měsících)	Vyrovnání
2019	10 839 786	-	26,12	25,66	6	1 784 012
2020	6 420 114	-	27,39	27,39	3	0
2021	-	13 620 579	25,94	25,89	3	-713 855

Zdroj: Vlastní zpracování

V roce 2019 by sjednání průměrného měnového forwardu na zajištění splatných pohledávek bylo pro společnost výhodné, z důvodu vyšší hodnoty forwardového kurzu než průměrného, za dané období. Společnost by profitovala ze sjednání průměrného měnového forwardu 1 784 012 Kč, které by dle smlouvy inkasovala od banky. Rok 2020 by představoval situaci, kdy by sjednaný forwardový kurz na dané období měl stejnou hodnotu jako průměrný kurz za stanovené období. Společnost by tedy inkasovala úhrady průměrně za stejný kurz, jaký byl sjednán ve smlouvě. V této situaci by nedošlo k finančnímu vyrovnání po skončení stanoveného období mezi společností a bankou. V roce 2021 by zajištění kurzu pomocí průměrného měnového forwardu nebylo pro účetní jednotku výhodné. Závazky by ve smluveném období hradila za kurz průměrně nižší, než by byl sjednaný forwardový kurz a tudíž by po skončení stanovené doby musela bance uhradit částku ve výši 713 855 Kč. Z dosažených výsledků bych společnosti zajištění pomocí tohoto typu měnového forwardu doporučila. Ovšem je důležité, aby pověřená

osoba podniku sledovala vývoj a predikce měnových kurzů a poté rozhodla, zda průměrný měnový forward sjednat, na jakou dobu a v jaké výši.

Navrhovaná účinnost nového zákona o účetnictví je od 1.1.2024. Novela zákona o účetnictví by zahrnovala možnost účetních jednotek využít pro vedení účetnictví funkční měnu. Pro analyzovanou společnost jsem stanovila jako funkční měnu euro, ve které společnost provádí největší část svých transakcí. V průběhu roku by došlo pouze k přepočtu pohledávek a závazků v jiných měnách. Pro účetní jednotku by došlo k výraznému zjednodušení, protože objem faktur v americkém dolaru a polském zlotém je v řádech stovek oproti fakturám přijatým a vystaveným v EUR, které jsou v řádech tisíců. I z hlediska velikosti kurzových rozdílů je zde patrná výhoda. Kurzové rozdíly vzniklé z přepočtu USD na EUR a PLN na EUR jsou výrazně nižší, než z přepočtů na českou korunu. V roce 2019 by celkový kurzový rozdíl činil –10 374 EUR, v roce 2020 –11 789 EUR a v roce 2021 20 794 EUR.

Účetní jednotka nemá vytvořenou vnitropodnikovou směrnici pro úpravu postupu stanovení kurzů a účtování kurzových rozdílů. Z tohoto důvodu jsem vytvořila vnitropodnikovou směrnici zaměřenou na konkrétní řešení v dané společnosti.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo v teoretické části vymezit měnový kurz a jeho druhy. Definovat pojem kurzového rozdílu, jeho vznik, druhy, upravující legislativu a zahraniční obchod, díky kterému vznikají právě analyzované kurzové rozdíly. Dále se práce věnovala účtování kurzových rozdílů. Poslední dvě části se týkaly přístupu IFRS/IAS ke kurzovým rozdílům, kde byla zmíněna možná novela zákona o účetnictví a vývoji pohybu kurzů za dekádu, které byly ovlivňovány různými okolními vlivy.

Praktická část byla v první části věnována analýze použití různých druhů kurzů na reálných datech společnosti za období 2019 - 2021. Ve sledovaných letech tvořily zahraniční pohledávky v průměru 29,1 % na celkovém objemu a zahraniční závazky tvořily průměrně 58,7 %. Význam obchodování se zahraničím v průběhu sledovaných let rostl z důvodu snahy společnosti orientovat se na zahraniční trhy. V první řadě byly prostřednictvím jednotlivých kurzů přepočítány pohledávky a závazky společnosti a dále došlo k přepočtu úhrad pohledávek a závazků a porovnání vzniklých kurzových rozdílů. Na základě zjištěných výsledků by bylo možné navrhnout společnosti využití pevného ročního kurzu, který se od denního kurzu používaného účetní jednotkou neodlišuje o tolik, jako ostatní pevné kurzy. Přínosem tohoto typu kurzu by bylo snížení administrativní zátěže, protože se v průběhu účetního období o kurzových rozdílech neúčtuje a k přepočtům dojde až na konci účetního období z titulu neuhrazených pohledávek a závazků. Nicméně bych společnosti, která uvažuje o změně v používání kurzu, navrhla sledovat vývoj kurzů minimálně další rok a dodělat analýzu jednotlivých druhů za rok 2022, ke kterému jsem bohužel neměla přístup. Prostřednictvím analýzy vývoje kurzů a dopadů na podnik za období 5 let už je možné vyvodit případná rozhodnutí.

Společnost se nijak nechrání proti kurzovému riziku prostřednictvím instrumentů volně dostupných na trhu. Je možné společnosti doporučit zajištění prostřednictvím finančních derivátů, konkrétněji průměrným měnovým forwardem. Z analýzy jednotlivých druhů forwardů jsem vyvodila tento druh jako nejvhodnější pro potřeby společnosti.

V teoretické části práce byla zmíněna možná novelizace zákona o účetnictví s navrhovanou účinností od 1.1.2024, která by umožnila účetním jednotkám využití takzvané funkční měny. Pro analyzovanou společnost jsem zvolila hypotetickou funkční měnu EUR, ve které provádí většinu svých transakcí. Z výpočtů vyšlo, že využití funkční měny by účetní jednotce snížilo pracnost s přepočítáváním cizích měn, protože nejvíce faktur v řádech tisíců přijímá a vystavuje právě v EUR. Dalším benefitem by bylo snížení kurzových rozdílů, které by vycházely v řádech set tisíc korun oproti kurzovým rozdílům při vedení v české měně, které dosahují řádů milionů.

Pokud by novela zákona byla přijata, určitě bych účetní jednotce do budoucna doporučila zvážit přechod na funkční měnu.

Posledním cílem této bakalářské práce bylo vytvořit vnitropodnikovou směrnici, kterou účetní jednotka neměla doposud vytvořenou. Upravuje jednotný postup účtování a stanovení druhu kurzů pro přepočet cizích měn.

Seznam literatury použité v tezích

„Plný seznam použité literatury je uveden v textu bakalářské práce“.

Seznam zdrojů

Beránek, P. (2017). Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví: výklad a řešené příklady (7. aktualizované vydání). ANAG

Nástroje sloužící k zajištění kurzového rizika. Československá obchodní banka, a.s. Retrieved April 2, 2023, from https://www.csob.cz/portal/documents/10710/80968/fx_listy.pdf

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Další bibliografické údaje

Type of thesis: bachelor

Author: Ester PAVLOVCOVÁ

Academic Year: 2022/2023

Department: Department of Accounting and Finance, Faculty of Economics, University of South Bohemia in Ceske Budejovice, Czech Republic

Thesis supervisor: Ing. Jaroslav SVOBODA, Ph.D.

Number of pages: 60

Language of thesis: CZ

Title of Thesis: Exchange rate differences – accounting and financial perspective

Annotation: This bachelor thesis deals with exchange rate differences from an accounting and financial perspective. The aim of the thesis is to describe possible accounting methodologies related to exchange rate differences and their impact on economic indicators in the theoretical part. The information found is applied to the selected company.

The theoretical part deals with the definition of exchange rate differences, how they arise, types, and accounting. According to legislation, companies are obliged to keep their accounting in the Czech currency. For conversion from foreign currency to Czech currency, companies can choose between the daily and fixed exchange rate.

In the practical part, a selected company is introduced and then analyzed for the years 2019-2021. The thesis further deals with modeling the company's revenues and liabilities using the daily, fixed monthly, fixed quarterly, and fixed annual exchange rates. This is followed by an analysis of the appropriate use of individual types of exchange rates according to the settlement of receivables and liabilities in individual years. The fourth part deals with hedging against exchange rate risk through average currency forwards. Potential use of functional currency for accounting is then described. The final part of the thesis is devoted to creating an internal directive for the proper determination and accounting of exchange rate differences. It concludes with suggestions and recommendations to reduce exchange rate risk.

Key words: fixed rate, daily rate, financial derivatives, exchange gain, exchange loss